

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งแบบวิถีปกติใหม่ : กรณีศึกษา จอมบึงมาราธอน จังหวัดราชบุรี

Guidelines for The Development of Community Participation in Running Event in The New Normal : A case study of Chombueng Marathon, Ratchaburi Province

นงลักษณ์ เพ็ญชาติ (Nongluck Permchart)¹ เสรี เพ็ญชาติ (Seri Permchart)²
และกนกวรรณ แสนเมือง (Kanokwan Sanmuang)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วม ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของชุมชน ในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอน 2) วิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่ และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่ การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนพื้นที่วิจัยจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 3 ตำบล 14 หมู่บ้าน และ 15 โรงเรียน ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนโดยตรงที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก จำนวน 329 คน โดยใช้แบบสอบถามกึ่งสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ได้มาโดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 35 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการประชุมกลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานวิ่งจอมบึงมาราธอน ซึ่งเป็นงานที่จัดขึ้น โดยความร่วมมือของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ภาครัฐเครือข่าย และชุมชนในพื้นที่ ภายใต้คำขวัญว่า “งานวิ่ง ประเพณีของชาวบ้าน ที่มีมาตรฐานเป็นสากล” จัดขึ้นในสัปดาห์ที่ 3 ของเดือนมกราคมเป็นประจำทุกปี ลักษณะการมีส่วนร่วมเป็นแบบความสัมพันธ์ “เจ้าภาพร่วมกัน” บริหารจัดการชุมชนที่มีส่วนร่วมโดยประสานงานผ่านผู้นำชุมชน ด้วยวิธีการประชุมกลุ่มย่อย ประชุมกลุ่มใหญ่ ให้ความรู้ สาธิตทดลองปฏิบัติจริง ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของชุมชน ในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอน พบว่า นโยบายของหน่วยงานประสานงานกลางขาดความชัดเจน ทรัพยากรสนับสนุนไม่เพียงพอ และส่งมอบล่าช้า และการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ชุมชนไม่ต่อเนื่องทันเวลา 2) ปัจจัยสำคัญการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่โดยรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาความสำคัญเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความตระหนักของประชาชนในชุมชน ด้านบทบาทผู้นำชุมชน ด้านผลประโยชน์ตอบแทน ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ และด้านนโยบายองค์กร 3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่ที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของงานวิ่งจอมบึงมาราธอน ประกอบด้วย 5 แนวทางหลักที่จะบูรณาการอย่างมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) การสร้างความตระหนักของประชาชนในชุมชน 2) การส่งเสริมบทบาทผู้นำชุมชน 3) การแบ่งปันผลประโยชน์ตอบแทน 4) การพัฒนาการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ และ 5) การกำหนดนโยบายองค์กรแกนนำ (มหาวิทยาลัย)

คำสำคัญ: การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน กิจกรรมงานวิ่งแบบวิถีปกติใหม่ จอมบึงมาราธอน

Abstract

¹ สาขาวิทยาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง E-mail: paunluck@gmail.com

² สาขาวิชาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง E-mail: seriper@mcr.ac.th

³ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและบริการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง E-mail: civic_62@hotmail.com

The objectives of this research were (1) to study the current condition of community participation, problems, and threats to community participation in Chombueng Marathon; (2) to analyze factors of community participation in Chombueng Marathon as the new normal running activities; and (3) to propose the guidelines for the development of community participation in Chombueng Marathon as the new normal running activities. This research used Mixed Methods between quantitative and qualitative research methodologies. The quantitative data were collected from sample groups of people who were living in communities in the research area, consisting of 4 local administrative organizations with 3 Tambons, 14 villages, and 15 schools, and who participated directly in organizing of Chombueng Marathon. The 329 samples were drawn from convenience random sampling. Questionnaires were used to collect the data, along with participant observation. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative data were collected from 35 key informants who were drawn from purposive sampling, an in-depth interview, participatory observation, and focus group were used to collect the data, which was analyzed by content analysis. The findings were as follows:

1. The current condition for organizing the Chombueng Marathon is the cooperation of Muban Chombueng Rajabhat (MCRU) and network partners with local communities. The motto of this event was “Local running activity with international standards.” The event was held in the third week of January Annually, the nature of participation is the relationship as co-host, and there were managerial administrations allowing communities to participate in activities at the event with small meetings and large meetings and demonstrations. The problems and threats to community participation in the Chombueng Marathon were found to have the following key points; (1) the lack of a real clear policy of MCRU for running activities and organizing created a delay in operating procedures and coordination with the community; (2) the lacking of supporting resources delayed delivery; and (3) the inconsistent communication and public relations created delayed information.

2. Key factors for community participation in the Chombueng Marathon as new normal running activities in total were of the highest level of importance. When considering in topic scoring from highest to lowest was as follows; (1) the realization of people in the community; (2) the roles of community leaders; (3) the compensations and benefits; (4) the communication and public relations; and (5) the policies of the organization.

3. The guidelines for the development of community participation in the Chombueng Marathon as a new normal running activity consisted of 5 main guidelines that will be integrated with Chombueng Marathon organizing in order to create sustainability through community participation as follows; (1) building the realization of people in the community (2) fostering the leadership roles of community leaders; (3) sharing of compensation and benefit; (4) the development of communication and public relations; and (5) the policy formulation of the leading organization (MCRU).

Keywords: Community Participation, New Normal Running Events, Chombueng Marathon

วันที่รับบทความ : 6 มิถุนายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ : 21 สิงหาคม 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 23 สิงหาคม 2566

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

การจัดงานวิ่งเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์เมืองหรือชุมชนด้านการท่องเที่ยว สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปในพื้นที่ เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักเมือง ชุมชน หรือแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมงานวิ่งได้ (Penang marathon, 2009) นับตั้งแต่ปี 2562 จากสนามวิ่งที่มีไม่น้อยกว่า 1,336 สนาม/ปี ได้ลดลงและไม่สามารถจัดการวิ่งอย่างเป็นทางการได้แม้แต่สนามเดียว กลุ่มนักวิ่งที่ต้องการออกกำลังกายสามารถทำได้แต่เพียงการวิ่งในสนามกีฬา กลุ่มเล็ก ๆ ภายใต้มาตรการป้องกันทางสังคมเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่เคร่งครัด ส่งผลกระทบในทุก ๆ ด้านในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิ่ง จนปัจจุบันสถานการณ์เริ่มผ่อนคลายไปในทางที่ดีขึ้น ในเดือนกรกฎาคม 2563 รัฐบาลได้อนุญาตให้มีการจัดงานวิ่งขึ้นได้ในประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง โดยให้มีการลดจำนวนนักวิ่งลง นักวิ่งทุกคนต้องใส่หน้ากากอนามัย มีการปล่อยตัวแบบ Wave รวมถึงข้อกำหนดในการป้องกันที่เป็นไปตาม “คู่มือการจัดการแข่งขันวิ่งบนถนนและมาตรฐานการจัดการแข่งขันภายใต้การแพร่ระบาด COVID-19 (The Next Normal of Road Race Manual)” สนามวิ่งขนาดใหญ่ที่มีคนเข้าร่วมวิ่งไม่เกิน 10,000 คน หรือถ้ามากกว่าก็กระจายวันแข่งขันมากกว่า 1 วัน และหากสถานการณ์ดีขึ้นโดยลำดับแล้ว คาดว่าจะมีสนามวิ่งเริ่มจัดการงานวิ่งเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

จอมบึงมาราธอน จังหวัดราชบุรี เป็นงานวิ่งที่เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับจากกลุ่มนักวิ่งทั่วประเทศ ก่อกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2528 จากหน่วยงานที่จัดเพียงหน่วยงานเดียวพัฒนาเป็นมีภาคีเครือข่ายร่วมจัดมากกว่าร้อยหน่วยงาน จนได้รับการลงมติ (Vote) จากกลุ่มนักวิ่งทั่วประเทศให้เป็นงานวิ่งยอดเยี่ยมที่สุดในไทย อันดับที่ 1 ประเภทฟูลมาราธอนในปี 2558 (วิ่งไหนดี, 2561) จุดเด่นที่สำคัญบนเส้นทางวิ่งมีเสน่ห์ดึงดูดใจ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมต้อนรับและการเชียร์ที่เป็นเอกลักษณ์อย่างหลากหลายของชุมชน ภายใต้คำขวัญของงานว่า “งานวิ่งประเพณีของชาวบ้าน ที่มีมาตรฐานเป็นสากล” การมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถสร้างความประทับใจ สร้างความพึงพอใจในอารมณ์และเติมเต็มความต้องการทางจิตวิญญาณให้กับกลุ่มนักวิ่ง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดงานวิ่ง จอมบึงมาราธอนอย่างมั่นคงและยั่งยืน (สัจจา ไกรศรีรัตน์ และคณะ, 2564) นับตั้งแต่เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) งานวิ่งจอมบึงมาราธอน ต้องงดการจัดกิจกรรมเหมือนกับทุกสนามวิ่งในประเทศ ในปี 2566 จึงเป็นการจัดงานวิ่งครั้งที่ 36 จากการสัมภาษณ์ณรงค์ เทียมเมฆ (2565) ทำให้พบว่า ภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วนโดยเฉพาะชุมชนพื้นที่ที่มีส่วนร่วมดำเนินงานบนเส้นทางวิ่งจอมบึงมาราธอน ยังปฏิบัติงานในการจัดงานวิ่งได้ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดแบบวิถีปกติใหม่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการขาดความรู้ในวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสม ขาดความเข้าใจในการปฏิบัติงานกับบทบาทและหน้าที่ในการร่วมจัดงานวิ่ง การสื่อสารและประชาสัมพันธ์การปฏิบัติงานไปยังภาคีเครือข่ายโดยผ่านนโยบายของพื้นที่ การสื่อสารของกลุ่มผู้จัดงาน การประสานงานผ่านเครือข่ายและผู้นำชุมชนในการปฏิบัติความชัดเจน และการขาดงบประมาณเพื่อจัดหาอุปกรณ์ป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส เป็นต้น (คณะกรรมการวางแผนและขับเคลื่อนโครงการจอมบึงมาราธอน, 2565) จากปัญหาดังกล่าวจึงควรต้องได้รับการแก้ไข โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้เพื่อบำรุงไว้ซึ่งสิ่งดึงดูดใจที่เป็นจุดเด่นและมีความเป็นเอกลักษณ์เชิงพื้นที่ที่กลุ่มนักวิ่งกล่าวขานกันมากให้อยู่คงอยู่ รวมถึงสร้างความมั่นใจในเรื่องความปลอดภัยในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่เป็นไปตามมาตรการข้อกำหนดที่ภาครัฐกำหนดไว้ในการจัดงานวิ่งจอมบึงมาราธอน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งแบบวิถีปกติใหม่ กรณีศึกษาจอมบึงมาราธอน จังหวัดราชบุรี โดยศึกษาสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วม ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดงานวิ่งจอมบึงมาราธอน การวิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการวิ่งจอมบึงมาราธอนที่สำคัญบนวิถีปกติใหม่ ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรม

งานวิจัยจอบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่และเป็นแนวทางปฏิบัติให้กับกลุ่มผู้จัดงานวิ่งที่ต้องพึ่งพิงอิงอาศัยชุมชนและประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมงานวิ่ง พัฒนาไปสู่ความยั่งยืนในระดับชุมชนและสังคมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วม ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอบึงมาราธอน

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่

1.2.3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มที่ 1 เป็นผู้นำและผู้บริหารชุมชนที่เป็นผู้ร่วมจัดกิจกรรมงานวิ่งจอบึงมาราธอน จำนวน 20 คน จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 แห่ง ประกอบด้วย 3 ตำบล 14 หมู่บ้าน และ 15 โรงเรียนที่อยู่บนเส้นทางแข่งขันวิ่งจอบึงมาราธอน

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนพื้นที่วิจัย และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมงานวิ่งจอบึงมาราธอนโดยตรง จำนวน 329 คน (คำนวณจากประชากร 1,855 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%)

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มผู้จัดงานวิ่ง กลุ่มผู้ร่วมจัดงาน กลุ่มนักวิ่ง กลุ่มนักวิชาการ ที่มีส่วนร่วมโดยตรงในการจัดกิจกรรมงานวิ่งจอบึงมาราธอน จำนวน 15 คน

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วม ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอบึงมาราธอน
2) ปัจจัยสำคัญในการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่ ได้แก่ ด้านบทบาทของผู้นำชุมชน ด้านความตระหนักของประชาชนในชุมชน ด้านนโยบายองค์กร ด้านผลประโยชน์ตอบแทน และด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์

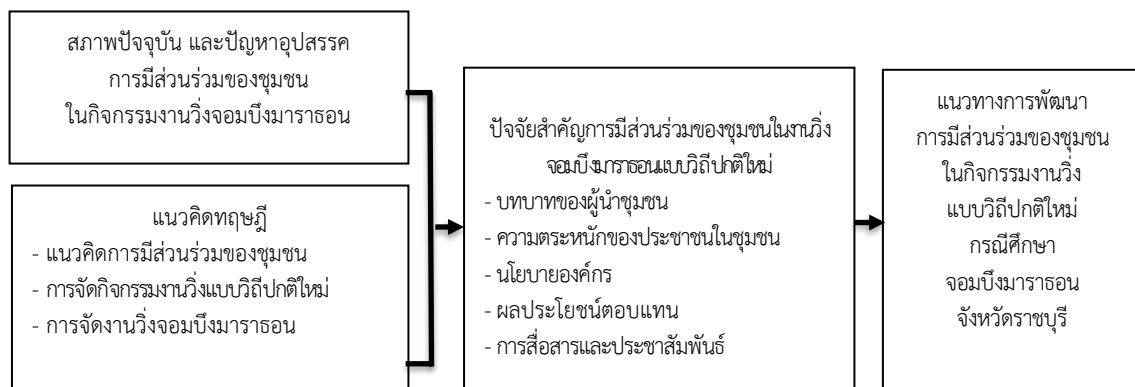
3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่

1.3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

มกราคม พ.ศ. 2564 - พฤษภาคม พ.ศ. 2565

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาและทบทวนเอกสารแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน ปัจจัยของการมีส่วนร่วม และการจัดกิจกรรมงานวิ่งแบบวิถีปกติใหม่ โดยนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

2. แนวคิดทฤษฎี

2.1 แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วม (Participation) ของประชาชนในชุมชน สถิต วิทยานันท์ (อ้างถึงใน กิตติภักดิ์ จิโนทัย, 2562) พบว่า เกิดจากแนวความคิดที่สำคัญ 3 ประการ คือ (1) ความสนใจและความห่วงใย กังวลร่วมกันของส่วนรวม (2) ความเดือดร้อนและความไม่พอใจร่วมกันของส่วนรวม และ (3) การตกลงร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนให้ไปในทิศทางที่พึงปรารถนา สำหรับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดงานวิ่ง เป็นการที่ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติการจัดกิจกรรมงานวิ่งในฐานะกลุ่มผู้ร่วมจัดงานวิ่ง โดยร่วมทำกิจกรรมในส่วนของการอำนวยความสะดวกที่ฝ่ายอำนวยการจัดงานได้มอบหมาย และสนับสนุนให้ดำเนินการตามศักยภาพของชุมชนนั้น ๆ ทั้งนี้ในการจัดกิจกรรมงานวิ่งต้องอาศัยการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมมือปฏิบัติ จากภาคประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มผู้จัดงานวิ่ง กลุ่มผู้ร่วมจัดงาน กลุ่มผู้สนับสนุน กลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มอาสาสมัคร และกลุ่มชุมชนและประชาชนในพื้นที่ (สัจจา ไกรศรรัตน์ และคณะ, 2564) โดยเฉพาะกลุ่มชุมชนและประชาชนจะเป็นพลังสำคัญที่ทำให้งานการจัดการพื้นที่ด้านการต้อนรับและการบริการบนเส้นทางวิ่งประสบความสำเร็จ

2.2 ปัจจัยของการมีส่วนร่วม

ปัจจัยจูงใจที่ดึงดูดให้ชุมชนและประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการร่วมจัดกิจกรรมงานวิ่ง โดยสรุปได้แก่ บทบาทของผู้นำชุมชน ความตระหนักของประชาชนในชุมชน นโยบายองค์กรหรือหน่วยงานหลักในการจัดกิจกรรม ผลประโยชน์ตอบแทน การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์เป็นต้น (ปิยะธิดา ปาลรังสี, 2557; สมจินตนา คุ่มภัย, 2559; กิตติภักดิ์ จิโนทัย, 2562 และสัจจา ไกรศรรัตน์ และคณะ, 2564)

2.2.1 บทบาทของผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ชักนำ กระตุ้นชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมงานวิ่ง การขอความร่วมมือให้ชุมชนเข้าร่วมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อตอบสนองนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการร่วมสร้างชื่อเสียงของชุมชนให้เป็นที่รู้จัก และเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญช่วยวางแผน ตัดสินใจ ให้คำปรึกษาในงานวิ่ง

2.2.2 ความตระหนักของประชาชนในชุมชน หมายถึง ความต้องการของชุมชนในการให้พื้นที่มีการพัฒนาเมื่อมีกิจกรรมงานวิ่ง มีส่วนร่วมในการสร้างชื่อเสียงระดับประเทศของงานวิ่งจอมบึงมาราธอน มีความภาคภูมิใจที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอน ร่วมรับผลประโยชน์ตอบแทนที่คุ้มค่า สามารถเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวจากการเข้ามามีส่วนร่วม การได้รับการพัฒนาพื้นที่เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมงานวิ่ง และได้รับแรงจูงใจในการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพด้วยการวิ่ง

2.2.3 นโยบายองค์กร หมายถึง การกำหนดสิ่งที่ต้องการใช้ในการสื่อสาร วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และหน้าที่ต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมงานวิ่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงกับชุมชนที่ทุกฝ่ายงานย่อยจะต้องรับทราบ พร้อมเข้าใจในทิศทางเดียวกันที่จะทำให้เกิดการพัฒนาและเดินไปตามแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อสร้างชุมชนให้มีความรู้สึกในการเป็นเจ้าภาพร่วมในการจัดกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอน

2.2.4 ผลประโยชน์ตอบแทน หมายถึง การที่สมาชิกในชุมชนมีความรู้สึกได้รับสิ่งตอบแทนที่เป็นประโยชน์กับตนเองและชุมชน อาทิ ความรู้ในการประกอบอาชีพ การมีรายได้ของครอบครัวและชุมชนเพิ่มขึ้น เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น มีงบประมาณในการพัฒนาชุมชนและมีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคของชุมชน มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างทั่วถึง และการได้รับความภาคภูมิใจของชุมชนจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมงานวิ่ง

2.2.5 การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการส่งและรับข่าวสารข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องของผู้จัดกิจกรรมวิ่งกับชุมชน การเปิดโอกาสเพื่อรับฟังความคิดเห็นของชุมชนในการจัดกิจกรรมงานวิ่ง การรับรู้ข่าวสารผ่านช่องทางการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ที่ชุมชนเข้าถึงได้ง่าย การชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมงานวิ่งให้ชุมชนได้รับทราบ และมีการสื่อสารและประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมงานวิ่งที่รวดเร็ว

2.3 กิจกรรมงานวิ่งแบบวิถีปกติใหม่

เป็นวิธีการปฏิบัติในการจัดกิจกรรมงานวิ่งอย่างใหม่ที่แตกต่างไปจากวิถีการเดิมอันเนื่องมาจากผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จนแบบแผนหรือแนวทางปฏิบัติเดิมที่คุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคย

คาดหมายล่วงหน้าได้ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้มาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย ประกอบด้วย วิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิถีสื่อสาร วิถีปฏิบัติ และการจัดการการใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้นหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลง ทำให้ชุมชนพื้นที่ต้องมีการปรับตัวเพื่อรับมือกับการจัดกิจกรรมงานวิ่งในปัจจุบัน รวมถึงการปรับเปลี่ยนด้านธุรกิจและบริการต่าง ๆ ให้ทันต่อสถานการณ์ เช่น การเปิดระบบลงทะเบียนออนไลน์ การใช้ระบบซื้อขายและบริการทางออนไลน์ เป็นต้น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2563; รัฐ จิโรจน์วิชชากร, 2564 และณรงค์ เทียมเมฆ, 2565)

จากแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ปัจจัยการมีส่วนร่วม และการจัดกิจกรรมงานวิ่งแบบวิถีปกติใหม่ คณะผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดงานวิ่งจอมบึงมาราธอนของผู้จัดงานหลัก ซึ่งเป็นกระบวนการเพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมงานวิ่งแบบวิถีปกติใหม่ โดยได้มาจากการระดมความคิดและระดมสรรพกำลังของกลุ่มบุคคลในชุมชนทุกภาคส่วนให้มาร่วมกันกำหนดแนวทางในการพัฒนา ได้แก่ บทบาทของผู้นำชุมชน ความตระหนักของประชาชนในชุมชน นโยบายและองค์การภาครัฐ ผลประโยชน์ตอบแทน การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมงานวิ่งหลังจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และต้องมีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวเพื่อรับมือกับการจัดกิจกรรมงานวิ่งที่มีความปลอดภัยและสร้างความมั่นใจได้ในปัจจุบัน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method) โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) เป็นแนวทางหลักเสริมด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantity Research) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนพื้นที่วิจัยจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 3 ตำบล 14 หมู่บ้าน และ 15 โรงเรียน ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนโดยตรงที่ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก จำนวน 329 คน คำนวณจากประชากร 1,855 คน ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้แบบสอบถามกึ่งสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ได้มาโดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 35 คน จากผู้นำชุมชน จำนวน 20 คน และกลุ่มผู้ร่วมจัดงาน กลุ่มนักวิ่ง กลุ่มนักวิชาการ จำนวน 15 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการประชุมกลุ่มย่อย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษครั้งนี้มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามหลักการ และดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รายละเอียดดังนี้

3.1.1 เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามกึ่งสัมภาษณ์ ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 7 ข้อ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่ จำนวน 5 ด้าน 31 ข้อ และตอนที่ 3 เป็นข้อคิดเห็นอื่น ๆ หากคุณภาพเครื่องมือวิจัยด้วยการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) และวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 ผลที่ได้จากศึกษา ได้แก่ (1) ข้อมูลความคิดเห็นในระดับความสำคัญของปัจจัยสำคัญในการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่ และ (2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานวิ่งจอมบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่

3.1.2 เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มตัวอย่างผู้นำและผู้บริหารชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอน ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 8 ข้อ และตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพการมีส่วนร่วมและปัญหาอุปสรรคในการจัดกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอน จำนวน 7 ข้อ หากคุณภาพเครื่องมือวิจัยด้วยการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Observation)

การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) กับกลุ่มผู้จัดงานวิ้ง กลุ่มผู้ร่วมจัดงาน กลุ่มนักวิ้ง และกลุ่มนักวิชาการ ผลที่ได้จากการศึกษา ได้แก่ (1) ข้อมูลสภาพการณ์มีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ้งจอมบึงมาราธอน ได้แก่ กิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วม สิ่งดึงดูดจุดเด่น ความรู้สึกการมีส่วนร่วม (2) ข้อมูลเหตุผลการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมงานวิ้งจอมบึงมาราธอน (3) ข้อมูลปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ้งจอมบึงมาราธอน และ (4) ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และ (5) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนแบบวิถีปกติใหม่ในกิจกรรมงานวิ้งจอมบึงมาราธอน

ทั้งนี้ผู้วิจัยคำนึงถึงประเด็นจริยธรรมการวิจัยในทุกขั้นตอนของการวิจัยด้วยการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลวิจัย โดยมีหนังสือขอความร่วมมือในการให้ข้อมูล ซึ่งกลุ่มตัวอย่างการวิจัยมีสิทธิปฏิเสธการให้ข้อมูลโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพส่วนบุคคล รวมถึงการแนะนำตัวคณะผู้วิจัยและอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย และประโยชน์ของการวิจัยให้บุคคลผู้เป็นกลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มผู้อยู่ในข่ายที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ทราบ และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล พร้อมทั้งชี้แจงในสิทธิตามที่มียู่ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังย้ำถึงความสำคัญของการรักษาความลับเกี่ยวกับประวัติและการมีส่วนร่วมในการวิจัยของกลุ่มตัวอย่าง

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามกึ่งสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนจำนวน 329 คน ในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 แห่ง ใน 3 ตำบล 14 หมู่บ้าน 15 โรงเรียน และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมงานวิ้งจอมบึงมาราธอน ครั้งที่ 35 โดยตรง ในประเด็นความคิดเห็นต่อปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ้งจอมบึงมาราธอน แบบวิถีปกติใหม่ กับหน่วยวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยในชุมชนพื้นที่วิจัย และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมงานวิ้งจอมบึงมาราธอน ที่ได้มาโดยการสุ่มตามสะดวก (Convenience Sampling) จำนวน 329 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และใช้ค่าเฉลี่ยมาพิจารณาระดับความคิดเห็นโดยแบ่งเกณฑ์พิจารณาเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00) มาก (ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20) ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40) น้อย (ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60) และน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จากผู้รู้ที่รู้จริง (Key Informants) ได้แก่ ผู้นำและผู้บริหารชุมชนในพื้นที่ที่เป็นผู้ร่วมจัดกิจกรรมงานวิ้งจอมบึงมาราธอน จำนวน 20 คน และกลุ่มผู้จัดงานวิ้ง กลุ่มผู้ร่วมจัดงาน กลุ่มนักวิ้ง และกลุ่มนักวิชาการ ที่มีส่วนร่วมโดยตรงในการจัดกิจกรรมงานวิ้งจอมบึงมาราธอน จำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ รังสรรค์ข้อมูล (Constructionism) ให้ครบทุกประเด็นแบบองค์รวม (Holistic) ที่ตรงประเด็นและตามวัตถุประสงค์การวิจัยมากที่สุด เพื่อให้ได้เป็นแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ้งแบบวิถีปกติใหม่

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ้งแบบวิถีปกติใหม่ กรณีศึกษาจอมบึงมาราธอน จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ที่ได้ทำการศึกษากับประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนพื้นที่วิจัยจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 แห่ง ใน 3 ตำบล 14 หมู่บ้าน 15 โรงเรียน และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมงานวิ้งจอมบึงมาราธอน ครั้งที่ 35 โดยตรง ตัวแทนกลุ่มผู้นำและผู้บริหารชุมชนในพื้นที่ที่เป็นผู้ร่วมจัดกิจกรรมงานวิ้งจอมบึงมาราธอน ตัวแทนกลุ่มผู้จัดงานวิ้ง กลุ่มผู้ร่วมจัดงาน กลุ่มนักวิ้ง และกลุ่มนักวิชาการ ที่มีส่วนร่วมโดยตรงในการจัดกิจกรรมงานวิ้งจอมบึงมาราธอน โดยผลการวิจัยพบว่า

4.1 สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วม ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอน

จากการศึกษาสภาพของการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอน โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการเข้าร่วมประชุม พบว่า งานวิ่งจอมบึงมาราธอนในมุมมองของชุมชน เป็นงานวิ่งที่รู้จักและได้รับการยอมรับจากกลุ่มนักวิ่งทั่วประเทศ มีนักวิ่งและผู้ติดตามเข้าร่วมงานนับหมื่นคนในแต่ละปี มีแกนนำในการจัดงาน คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงที่ร่วมมือกับหลายหน่วยงานในจังหวัดราชบุรี เป็นงานวิ่งของจังหวัดราชบุรีที่ทุกคนในจังหวัดรอคอยเพื่อร่วมจัดงานโดยกำหนดการของมหาวิทยาลัย ภายใต้คำขวัญของงานวิ่งที่ว่า “งานวิ่งประเพณีของชาวบ้าน ที่มีมาตรฐานเป็นสากล” ซึ่งมีการจัดขึ้นในทุกสัปดาห์ที่ 3 ของเดือนมกราคมเป็นประจำทุกปี ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยงานในจังหวัดและชุมชนเพื่อร่วมจัดกิจกรรมการเดินวิ่งเพื่อสุขภาพ และ (2) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้กับชุมชนในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี และจังหวัดใกล้เคียง

กิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วม ได้แก่ งานความปลอดภัย งานพยาบาล งานสิ่งอำนวยความสะดวก งานจัดการพื้นที่ งานที่พัก งานบริการบนเส้นทางวิ่ง ต้อนรับเชียร์ บริการน้ำดื่ม งานภาคีเครือข่ายและพันธมิตร งานสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชน งานรณรงค์สร้างกระแสสังคม โดยการประสานงานผ่านผู้นำชุมชนใน 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ก่อนจัดงานวิ่ง วันจัดงานวิ่ง และหลังการจัดงานวิ่ง ซึ่งก่อนจัดงานวิ่ง มหาวิทยาลัยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนและขับเคลื่อนโครงการจอมบึงมาราธอนที่มีตัวแทนผู้นำชุมชนร่วมเป็นกรรมการฯ มีการประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมการจัดงาน มีการจัดประชุมชี้แจงปรึกษาหารือและเตรียมการ รวมถึงสอบถามความต้องการ ปัญหาอุปสรรค เพื่อร่วมพัฒนาการจัดงานวิ่งร่วมกัน ในช่วงวันจัดงานวิ่ง มีการปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับจากการประสานงานผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วม ในด้านที่พัก การต้อนรับ การบริการอาหาร เครื่องดื่ม เกือบผลไม้ ดูแลด้านความปลอดภัย บริการสุขภาพ การเชียร์หรือการให้กำลังใจนักวิ่งบนเส้นทางวิ่ง การเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชน การจัดการและกำจัดขยะ และยังพบว่าชุมชนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการร่วมกิจกรรมบนเส้นทางวิ่งตั้งแต่เด็กน้อยจนถึงผู้ใหญ่ บางคนเคยร่วมงานมาแล้วถึง 17 ปี กระบวนการทำงานเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ของผู้นำชุมชนและผู้ปฏิบัติงานรุ่นสู่รุ่น ทั้งในรูปแบบเอกสารและคำบอกเล่า ชุมชนมีความภาคภูมิใจที่ได้ต้อนรับ ดูแล บริการนักวิ่งและผู้ติดตาม ในฐานะเจ้าภาพร่วม และในช่วงหลังการวิ่งมหาวิทยาลัยจะมีตัวแทนไปขอบคุณและมอบผลประโยชน์ตอบแทนให้กับชุมชนจากการมีส่วนร่วมนั้นตามความเหมาะสม ได้แก่ งบประมาณ สิ่งของสนับสนุนทุนการศึกษา การบริการวิชาการ เป็นต้น ทั้งนี้ได้มีการบันทึกข้อมูลบนอนุสาวรีย์จอมบึงมาราธอนไว้ว่า “ถนนสายนี้เกิดขึ้นจากความร่วมมือร่วมใจของประชาชนที่ตระหนักในคุณค่าของการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ จึงร่วมใจจัดงานวิ่งจอมบึงมาราธอนมาตั้งแต่ปี 2529 จนกลายเป็นประเพณีที่ทุกคนต้องมาพบเห็น”

ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอน ส่วนใหญ่เกี่ยวกับระบบและกลไกการบริหารจัดการของหน่วยประสานงานกลาง (มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง) ที่ยังขาดความชัดเจน และประสานงานไม่ต่อเนื่อง ไม่ทันเวลา ไม่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน โดยแยกเป็นประเด็นที่พบ ดังนี้

1) ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้การจัดงานวิ่งต้องงดการจัดในทุกรูปแบบ มหาวิทยาลัยไม่สามารถจัดกิจกรรมงานวิ่งในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2564 และ 2565) ส่งผลให้การกำหนดแนวทางปฏิบัติงานการประสานงานเชื่อมโยงกับชุมชนขาดช่วงจังหวะ มีความล่าช้า ขาดความชัดเจน อีกทั้งมีการปรับเปลี่ยนคณะกรรมการการวางแผนและขับเคลื่อนโครงการจอมบึงมาราธอน จึงทำให้การกำหนดทิศทางการดำเนินงานส่วนหนึ่งต้องขึ้นอยู่กับหน่วยงานหลักที่สนับสนุนงบประมาณในการจัดงานวิ่งจอมบึงมาราธอน

2) การจัดทรัพยากร การจัดงานวิ่งทุกครั้งที่ทรัพยากรจะมาจากกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมงานวิ่ง ทั้งที่จัดหาเองและที่ต้องจัดหาเพิ่มเติม รวมถึงการจ้างเหมาในและนอกพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรที่ใช้บนเส้นทางวิ่งที่ต้องใช้เป็นประจำที่มีการส่งมอบล่าช้า จำนวนไม่เพียงพอ อาทิเช่น น้ำดื่ม อาหาร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ อุปกรณ์ป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นต้น

3) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ปัญหาอุปสรรคที่พบคือ ชุมชนไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารการจัดกิจกรรมวิ่งอย่างสม่ำเสมอ การสื่อสารล่าช้า รวมถึงการให้ความรู้ในการจัดงานวิ่งแบบวิถีปกติใหม่ที่ชุมชนพึงต้องปฏิบัติ

4) ความพร้อมเชิงพื้นที่ในการรองรับกลุ่มนักวิ่งและผู้ติดตาม ได้แก่ ที่พัก แหล่งท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ชุมชน การคมนาคม ระยะทางและการเดินทางเข้าถึงพื้นที่ ความปลอดภัย จุลรวมพล การรับรู้ของชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ที่ต้องมีการสร้างความเข้าใจร่วมกันในฐานะเป็นส่วนหนึ่งที่สนับสนุนส่งเสริมการจัดงานวิ่ง รวมถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในชุมชน เช่น ความสะอาด ขยะ การจราจร เสียงดัง ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาอาชญากรรม และการทำลายทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

5) ผู้นำชุมชน เป็นผู้ที่บทบาทอย่างมากในการนำพาชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมงานวิ่ง หากผู้นำชุมชนให้ความสำคัญและให้ความสนใจประชาชนที่อยู่ในชุมชนจะให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมมาก ในทางตรงกันข้ามหากผู้นำชุมชนไม่ได้ให้ความสำคัญและให้ความสนใจ การเข้าร่วมของชุมชนจะมีจำนวนน้อยหรือไม่เข้าร่วมเลยก็ได้ ทั้งนี้ยังรวมถึงการเปลี่ยนแปลงผู้นำชุมชน การปรับเปลี่ยนผู้รับผิดชอบในการประสานงานกับหน่วยงานผู้จัดงานวิ่ง การบูรณาการนโยบายของหน่วยงานที่ขัดต่อกฎระเบียบที่ไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมงานวิ่ง นับเป็นอุปสรรคสำคัญในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอน

6) ประสพการณ์ของชุมชนในการร่วมจัดกิจกรรมงานวิ่งภายใต้มาตรการการจัดงานวิ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาด COVID-19 ที่ชุมชนยังขาดความเข้าใจแนวทางปฏิบัติกิจกรรมงานวิ่งที่ตอบสนองพฤติกรรมของกลุ่มนักวิ่งและกลุ่มผู้ติดตามในยุควิถีชีวิตใหม่ (New Normal) จึงทำให้ชุมชนไม่กล้าเสี่ยงต่อการจัดกิจกรรมวิ่งในพื้นที่ ไม่มีผู้รับผิดชอบที่แท้จริงชัดเจนหากเกิดการแพร่ระบาดจากการจัดกิจกรรมงานวิ่งนี้ เพราะการจัดกิจกรรมงานวิ่งที่ทำโดยขาดความรู้และประสบการณ์ อาจส่งผลกระทบบนทางลบกับพื้นที่และชุมชนในโอกาสต่อไปได้

4.2 ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่

ผลการศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่

n=329

ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนแบบวิถีปกติใหม่	ระดับความสำคัญ		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านบทบาทผู้นำชุมชน	4.27	0.94	มากที่สุด
ด้านความตระหนักของประชาชนในชุมชน	4.36	0.74	มากที่สุด
ด้านนโยบายองค์กร	4.13	1.01	มาก
ด้านผลประโยชน์ตอบแทน	4.21	0.88	มากที่สุด
ด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์	4.17	0.74	มาก
รวม	4.22	0.76	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่โดยรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านที่มีความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ ด้านความตระหนักของประชาชนในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.36) ด้านบทบาทผู้นำชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.27) และด้านผลประโยชน์ตอบแทน (ค่าเฉลี่ย 4.21) ส่วนด้านที่มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 4.17) และด้านนโยบายองค์กร (ค่าเฉลี่ย 4.13) ตามลำดับ

4.3 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งแบบวิถีปกติใหม่ กรณีศึกษาจอมบึงมาราธอน จังหวัดราชบุรี

ผลจากที่ประชุมกลุ่มที่ได้ร่วมพิจารณา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ความคิดเห็น และร่วมกันสังเคราะห์ปัจจัยที่สำคัญในการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่ (CBM : Chombueng Marathon) ควรประกอบด้วย 5 ปัจจัยหลักที่บูรณาการอย่างมีส่วนร่วมให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของงานวิ่งจอมบึงมาราธอน ได้แก่ (1) การสร้างความตระหนักของประชาชนในชุมชน (2) การส่งเสริมบทบาทผู้นำชุมชน (3) การแบ่งปันผลประโยชน์ตอบแทน (4) การพัฒนาการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ และ (5) การกำหนดนโยบายองค์กรแกนนำ (มหาวิทยาลัย) โดยแต่ละปัจจัยควรประกอบด้วยกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนา ดังนี้

ภาพที่ 2 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งแบบวิถีปกติใหม่ กรณีศึกษาจอมบึงมาราธอน จังหวัดราชบุรี

1) การสร้างความตระหนักของประชาชนในชุมชน ได้แก่ (1) เติมเต็มความรู้สึกเป็นเจ้าของในการจัดกิจกรรมงานวิ่ง (2) สร้างความภาคภูมิใจ (3) ส่งเสริมกิจกรรมในชุมชน (4) สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมงานวิ่งในชุมชนและพื้นที่ และ (5) จัดผู้ประสานงานหลักของชุมชน

2) การส่งเสริมบทบาทผู้นำชุมชน ได้แก่ (1) พัฒนาผู้นำชุมชนให้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมงานวิ่ง (2) ส่งเสริมให้มีการค้นหาอัตลักษณ์เพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาพื้นที่ (3) เตรียมชุมชนเพื่อรองรับการจัดกิจกรรมงานวิ่ง และ (4) ผลักดันให้ชุมชนกำหนดการจัดกิจกรรมงานวิ่งไว้เป็นแผนงานประจำปีของชุมชน

3) การแบ่งปันผลประโยชน์ตอบแทน ได้แก่ (1) ตอบแทนสิ่งของและปัจจัยตามความต้องการเพื่อขวัญและกำลังใจ (2) แสวงหาภาคีเครือข่ายเพื่อการสนับสนุนชุมชน (3) กำหนดสัดส่วนและความชัดเจนในผลประโยชน์ตอบแทนที่จะส่งมอบ และ (4) การลงทุนร่วมเพื่อรับผลประโยชน์ตอบแทนร่วมกัน

4) การพัฒนาการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ได้แก่ (1) จัดตั้งศูนย์อำนวยการจอมบึงมาราธอน (CBM Center) (2) จัดให้มีสายด่วนส่วนกลาง (3) จัดทีมม้าเร็ว (4) เชื่อมโยงฐานข้อมูลการติดต่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์เป็นแพลตฟอร์ม (Platform) เดียวกัน และ (5) ใช้สื่อนวนภาษาเพื่อการสื่อสารและประชาสัมพันธ์งานวิ่งให้เป็นທີ່จดจำง่าย

5) การกำหนดนโยบายองค์กรแกนนำ (มหาวิทยาลัย) ได้แก่ (1) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการจัดกิจกรรมงานวิ่งในปีที่ผ่านมาใช้วางแผนงานปีถัดไป (2) แต่งตั้งบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อกำกับดูแลงานวิ่งจอมบึงมาราธอนโดยตรง (3) วางแผนเชิงรุกและกลยุทธ์ทางการตลาด (4) แผนงานที่มีความชัดเจน ครอบคลุม และยืดหยุ่นได้แต่ละโอกาส

(5) ปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบข้อบังคับของภาครัฐบางประการให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมงานวิ่ง และ (6) ประชุมและประสานงานร่วมกับผู้นำชุมชนเพื่อการมอบเจ้าภาพหลักตามศักยภาพและความสามารถ

5. อภิปรายผล

5.1 สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วม ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอน

สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอน ด้วยงานวิ่งจอมบึงมาราธอนเป็นงานที่จัดขึ้นโดยความร่วมมือของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ภาศิเครือข่าย และที่สำคัญความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากชุมชนในพื้นที่ ภายใต้คำขวัญงานว่า “งานวิ่งประเพณีของชาวบ้าน ที่มีมาตรฐานเป็นสากล” จัดขึ้นในสัปดาห์ที่ 3 ของเดือนมกราคมเป็นประจำทุกปี ลักษณะการมีส่วนร่วมเป็นแบบความสัมพันธ์ “เจ้าภาพร่วมกัน” เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์กิจกรรมงานวิ่งให้มีคุณภาพและมีคุณค่า เพื่อมอบประสบการณ์ใหม่ที่น่าประทับใจแก่กลุ่มนักวิ่ง กลุ่มผู้ติดตาม และกลุ่มผู้มาเยือน ใช้วิธีการบริหารจัดการชุมชนโดยประสานงานผ่านผู้นำชุมชนในการดำเนินการ 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงก่อนจัดงานวิ่ง ช่วงวันจัดงานวิ่ง และช่วงหลังการจัดงานวิ่ง ด้วยวิธีการประชุมกลุ่มย่อย ประชุมกลุ่มใหญ่ ให้ความรู้ สาธิตทดลองปฏิบัติจริง กำกับติดตาม สร้างแรงจูงใจ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนและกลุ่มประชาชนนับเป็นพลังสำคัญที่ทำให้งานการจัดการพื้นที่ การต้อนรับ การบริการในกิจกรรมในชุมชนและพื้นที่ให้ประสบความสำเร็จ หากชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงาน ได้ร่วมคิดตัดสินใจ ส่งผลให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรมนั้นมากขึ้น ประกอบกับการมีผู้นำชุมชนที่ดีที่จะเป็นส่วนช่วยจูงใจหรือเป็นแบบอย่างกระตุ้นชุมชนทำให้เกิดการมีส่วนร่วมยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดกิจกรรมงานวิ่งประสบความสำเร็จได้ในระยะยาว นอกจากนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนยังก่อให้เกิดแรงจูงใจในการส่งเสริมร่วมพัฒนาท้องถิ่น เกิดความยุติธรรมในสังคม และการมีสุขภาพดีของคนในชุมชน (Talo, Mannarini, & Rochira, 2014) รวมถึงเพิ่มคุณภาพชีวิต เพิ่มความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม เพิ่มขีดความสามารถทางสังคม เสริมสร้างทุนทางสังคม จากการมีส่วนร่วมของชุมชน (Wollabaek, & Selle, 2003) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของธงชัย คล้ายแสง และคณะ (2562) ที่กล่าวว่า ทุกภาคส่วนของจังหวัดบุรีรัมย์มีการบูรณาการการจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาไปในทิศทางเดียวกันผ่านความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน การดำเนินของทุกภาคส่วนมีประสิทธิภาพผ่านระบบข้อมูลส่วนกลางเป็นไปตามกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการรวมตัวอย่างเข้มแข็งและมีความเป็น Community ค่อนข้างสูง ภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่การประชุมหารือ วางแผน ตลอดจนการลงมือปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อร่วมผลักดันให้ชุมชนมีส่วนร่วม มีความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยมีหน่วยงานให้การส่งเสริมสนับสนุนและร่วมสร้างชุมชน อันนำมาซึ่งชื่อเสียง รายได้ที่เพิ่มขึ้น และส่งผลกระทบในทางที่ดีทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสุขภาพ

จากผลการวิจัยในปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอน พบว่านโยบายหน่วยประสานงานกลางขาดความชัดเจน ทรัพยากรสนับสนุนไม่เพียงพอและส่งผลล่าช้า การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ชุมชนไม่ต่อเนื่องทันเวลา ความพร้อมเชิงพื้นที่เพื่อรองรับกลุ่มนักวิ่งและผู้ติดตาม บทบาทของผู้นำชุมชนและการปรับเปลี่ยนผู้นำ และประสบการณ์จัดงานวิ่งแบบวิถีใหม่ในสถานการณ์แพร่ระบาด COVID-19 ปัญหาที่หลากหลายจากชุมชนเหล่านี้ อาจเป็นเพราะว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ส่งผลต่อการจัดงานวิ่งจอมบึงมาราธอน ทำให้หน่วยงานแกนนำ (มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง) ไม่สามารถจัดกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนได้ติดต่อกัน 2 ปี (2564-2565) ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการการวางแผนและขับเคลื่อนโครงการจอมบึงมาราธอนชุดใหม่ จึงส่งผลให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการจัดกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนในครั้งนี้ (ครั้งที่ 36) และหลังจากที่สถานการณ์ COVID-19 คลี่คลาย ทำให้การจัดงานวิ่งในประเทศไทยเริ่มกลับมาคึกคักและได้รับความนิยมในการออกกำลังกายจากกลุ่มนักวิ่งเช่นในอดีตภายใต้มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของ COVID-19 หรือเราเรียกว่า วิถีปกติใหม่ (New Normal) ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว หน่วยงานแกนนำและหน่วยงานร่วมจัดงานจอมบึงมาราธอน ควรต้องใช้นโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) กลับมาประยุกต์ใช้กับชุมชนอย่างจริงจังโดยมุ่งเน้นบูรณาการสู่การปฏิบัติงานในการจัดงานวิ่งให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างคุณค่าเพิ่ม

ให้กับการจัดกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอน รวมถึงยกระดับสู่ความมีมาตรฐานสากลเพื่อสร้างชื่อเสียงของการจัดงานวิ่ง ดังที่สันติ พัฒน์พันธุ์ (2561) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาสังคมในการบริหาร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของชุมชน และภาคประชาสังคม โดยเน้นให้ชุมชนสามารถจัดกิจกรรมบริหารการท่องเที่ยวโดยชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวให้น่าสนใจมากขึ้น และควรมีการสืบสานถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับชุมชน และคนรุ่นหลัง นอกจากนี้สัจจา ไกรศรีรัตน์ และคณะ (2564) ได้ศึกษารูปแบบ การบริหารจัดการความร่วมมือภาคประชาสังคมในการจัดงานวิ่งในฐานะผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงกีฬาของชุมชน เรียกว่า PPCP Model (Public Private Community Partnership) ซึ่งเป็นการบริหารจัดการความร่วมมือภาคประชาสังคมในการจัดงานวิ่ง ที่ประกอบด้วยผู้ประสานงานหลัก (Race Director : RD) ผู้ประสานงานร่วม (Race Manager : RM) และผู้ประสานงานตามภารกิจ (Event Manager : EM) มีหน้าที่อำนวยความสะดวกและเชื่อมโยงบูรณาการงานหลักในการจัดงานวิ่งเข้าด้วยกัน และบูรณาการผ่านกระบวนการบริหารจัดการภาคประชาสังคมในการจัดงานวิ่งร่วมกับการทำงานของหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่มาร่วมตามศักยภาพ สมรรถภาพ ความรู้ และประสบการณ์ตามกลุ่มงานที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยงานแกนนำเป็นผู้กำกับ ติดตาม ควบคุม สร้างแรงจูงใจ และประสานงานให้เรียบร้อยตามข้อตกลงที่กำหนดบนความสัมพันธ์แบบ “เจ้าภาพร่วมกัน” เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์ให้การจัดงานวิ่งนั้นมีคุณภาพและคุณค่า สร้างประสบการณ์ใหม่ที่ประทับใจ และใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการความร่วมมือกับชุมชนในการจัดกิจกรรมงานวิ่งร่วมผลักดันให้ชุมชนมีส่วนร่วมทั้งนี้เพื่อความเข้มแข็งและยั่งยืนของชุมชนโดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมและสนับสนุน และร่วมสร้างแรงดึงดูดกลุ่มนักวิ่ง กลุ่มผู้ติดตาม และกลุ่มผู้มาเยือน ให้เข้ามาในพื้นที่ อันนำมาซึ่งรายได้เพิ่มขึ้นและสม่ำเสมออย่างยั่งยืนตลอดไป

5.2 ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่

โดยผลการวิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่ พบว่า ปัจจัยสำคัญประกอบด้วย 5 ด้าน จากระดับความสำคัญมากที่สุดไปน้อยได้แก่ (1) ด้านความตระหนักของประชาชนในชุมชน (2) ด้านบทบาทผู้นำชุมชน (3) ด้านผลประโยชน์ตอบแทน (4) ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ และ (5) ด้านนโยบายองค์กร ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่ ผลการวิเคราะห์ที่สนับสนุนและยืนยันว่า ความตระหนักของประชาชนในชุมชนเป็นปัจจัยแรกเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอาร์สไตน์ (Arnstein, 1969) ที่มองการมีส่วนร่วมเป็นเสมือนพลังของประชาชน ผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วม ได้รับการประกันว่าโครงการหรือกิจกรรมใด ๆ ที่มีส่วนร่วมนั้นจะเป็นไปในทิศทางที่ประชาชนต้องการอย่างแท้จริง โดยที่ประชาชนมีความเข้าใจวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นอย่างชัดเจน (ถวิลวดี บุรีกุล, 2552) การมีส่วนร่วมควรอยู่บนฐานของความพร้อมความต้องการของชุมชนพื้นที่ จะทำให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่า คำนึงถึงผลประโยชน์ร่วม และมีความรู้สึกผูกพันต่อชุมชน โดยประชาชนในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะมีความตระหนักถึงคุณค่าการมีจิตสำนึกร่วม ความคุ้มค่าและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน (ไกรสร วันละ และยุภาพร ยุภาศ, 2565) ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงอย่างมีส่วนร่วม นอกจากนี้การมีส่วนร่วมยังมาจากบทบาทของผู้นำชุมชน ด้วยการชักนำการกระตุ้นของผู้นำชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วม ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญช่วยวางแผน ตัดสินใจ ให้คำปรึกษา และนำมาซึ่งชื่อเสียงของชุมชน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีความเสียสละและอุทิศตน มีความเข้าใจความต้องการของชุมชน สามารถชักนำคนในชุมชน กระตุ้นชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมงานวิ่งได้ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (กิตติภักดิ์ วิโนทัย, 2562) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่เกิดความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ ที่ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนเป็นปัจจัยที่สำคัญของความพร้อมของชุมชน มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกิดความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพราะผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่เข้าใจในปัญหาและความต้องการของชุมชน สามารถชักจูงโน้มน้าวประชาชนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนด้วยความเต็มใจ และเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดประโยชน์ในชุมชน

5.3 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่

การจัดกิจกรรมงานวิ่งในแต่ละครั้ง เป้าหมายสูงสุดคือ การได้รับความสนใจจากกลุ่มนักวิ่งและกลุ่มผู้ติดตามที่จะร่วมเดินทางเพื่อเข้าร่วมการแข่งขัน กลุ่มผู้จัดงานวิ่งจึงมีความจำเป็นต้องหากลยุทธ์ในการจัดงานวิ่งเพื่อตอบสนองความต้องการและพฤติกรรมของกลุ่มนักวิ่งและผู้ติดตาม อย่างไรก็ตามภายใต้เบื้องหลังการจัดกิจกรรมงานวิ่งจำเป็นต้องใช้กลุ่มบุคคลหลายกลุ่มและบุคคลจำนวนมากในการจัดกิจกรรมงานวิ่งแต่ละครั้ง ดังที่นักสังคม ภูมิชาติ และเสรี ภูมิชาติ (2564) กล่าวไว้ในคู่มือการบริหารจัดการความร่วมมือภาคประชาสังคมในการจัดงานวิ่งระดับชุมชนว่า กลุ่มบุคคลผู้ประสานในการจัดงานวิ่งระดับชุมชน มีด้วยกัน 5 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้จัดงานหลัก กลุ่มผู้ร่วมจัดงาน กลุ่มผู้สนับสนุน กลุ่มอาสาสมัคร และกลุ่มชุมชน/ผู้ประกอบการ การบริหารจัดการกลุ่มคนดังกล่าวมีความจำเป็นที่ต้องสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น ซึ่งจะเห็นว่าการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและชุมชนในพื้นที่ในการจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย จะช่วยให้พื้นที่นั้นสามารถจัดกิจกรรมที่อยู่บนพื้นฐานของความมั่นคงและยั่งยืน รวมถึงยังเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของพื้นที่ให้เป็นที่ประทับใจแก่ผู้มาเยือนได้ การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจะช่วยให้งานวิ่งนั้นมีสีสัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่การจัดกิจกรรมงานวิ่งในประเทศไทยเริ่มกลับมาคึกคักและได้รับความนิยมในการออกกำลังกายจากกลุ่มนักวิ่งเช่นในอดีตภายใต้มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของ COVID-19 หรือเราเรียกว่า วิถีปกติใหม่ (New Normal)

การนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นข้อมูลเพื่อกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติงานในการจัดกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่ จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับงานวิ่งจอมบึงมาราธอนได้ ดังที่ไคเรียกี (Kyriaki, 2006) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบของภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงกีฬาต่อจุดหมายปลายทางและความตั้งใจที่จะเดินทาง : การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง โดยสรุปว่าการจัดการแข่งขันกีฬาก็มีความน่าสนใจจากนักการตลาด สถานที่จัดงานเป็นกลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์สถานที่และความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวชุมชนจะถูกดึงดูดจากการเป็นเจ้าภาพการแข่งขันกีฬาที่จะดึงผลประโยชน์ทางการตลาดที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมายในระยะยาว โดยการสร้างความตระหนักในการปรับปรุงภาพลักษณ์กับชุมชน และดึงดูดธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อสร้างการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอนาคต และภาพลักษณ์กิจกรรมจะมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญอย่างมากสำหรับนักการตลาดท่องเที่ยวเชิงกีฬา

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่ ประกอบด้วยข้อเสนอ 5 แนวทางหลักที่บูรณาการอย่างมีส่วนร่วมให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของงานวิ่งจอมบึงมาราธอน ได้แก่ (1) การสร้างความตระหนักของประชาชนในชุมชน (2) การส่งเสริมบทบาทผู้นำชุมชน (3) การแบ่งปันผลประโยชน์ตอบแทน (4) การพัฒนาการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ และ (5) การกำหนดนโยบายองค์กรแกนนำ (มหาวิทยาลัย) โดยข้อเสนอทุกด้านจะส่งผลต่อภาพลักษณ์ในการจัดกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เข้มแข็งมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และยังเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดให้นักวิ่ง กลุ่มผู้ติดตาม และกลุ่มผู้มาเยือน ที่ต้องการเข้าร่วมและมาสัมผัสบรรยากาศของชุมชน ภายใต้คำขวัญของงานวิ่งที่ว่า “งานวิ่งประเพณีของชาวบ้าน ที่มีมาตรฐานเป็นสากล” ที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงและดำรงไว้ซึ่งวิถีการงานวิ่งแบบมีตำนานอย่างยั่งยืนสืบไป

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1) ด้านการบริหารจัดการงานวิ่ง โดยคณะกรรมการวางแผนและขับเคลื่อนโครงการจอมบึงมาราธอน มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่เป็นกลุ่มผู้จัดกิจกรรมงานวิ่งหลัก สามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ได้โดยตรงเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการจัดงานวิ่งภายใต้มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ่งจอมบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่ ด้วยการเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยให้กับกลุ่มผู้ร่วมจัดงาน กลุ่มผู้สนับสนุน กลุ่มอาสาสมัคร ชุมชน ประชาชน และผู้ประกอบการ ในรูปแบบการเผยแพร่ทั้งแบบ

ออนไลน์และรูปแบบอื่น ๆ รวมถึงการนำเสนอในที่ประชุมสำคัญ และการฝึกอบรมให้ความรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมงานวิ้งและพัฒนาระดับสู่การจัดงานวิ้งที่ได้มาตรฐานสากลต่อไป

2) ด้านนโยบาย โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานในพื้นที่ที่จัดกิจกรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรม สามารถนำแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ้งแบบวิถีปกติใหม่ ที่เป็นผลจากการวิจัยที่ได้ไปใช้วางแผนเพื่อส่งเสริมกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ร่วมแสวงหาความร่วมมือกับชุมชน ผู้ประกอบการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาต่อยอดการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมในสถานการณ์หลังการแพร่ระบาดของ COVID-19 และเพื่อเพิ่มมูลค่าในการจัดกิจกรรมในทุกมิติตามศักยภาพและความสามารถที่มีให้กับพื้นที่

3) ด้านสังคมและชุมชน โดยผู้นำชุมชนที่สามารถนำแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ้งแบบวิถีปกติใหม่ ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมงานวิ้งและกิจกรรมอื่น ๆ ในชุมชน สู่การปฏิบัติการในชุมชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการรายย่อย เพื่อยกระดับความสามารถในการสนับสนุนกิจกรรมในพื้นที่ให้มีความเป็นมาตรฐาน เพื่อร่วมสร้างความมีชื่อเสียงของชุมชนในกิจกรรมงานวิ้งและกิจกรรมอื่นในพื้นที่

4) ด้านวิชาการ ด้วยการเผยแพร่ผลงานวิจัยในรูปแบบของบทความวิชาการหรือบทความวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการหรือวารสารวิจัย เพื่อสนับสนุนให้มีการต่อยอดและขยายผลองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เนื่องการวิจัยครั้งนี้มีองค์ความรู้ที่ค้นพบหลายประการที่แต่ละกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมงานวิ้ง ได้มีโอกาสรับรู้และนำไปใช้ในการสร้างความร่วมมือและพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดงานวิ้งให้มีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับ เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการนำแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ้งจอบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่ ไปทดลองปฏิบัติการภาคสนาม ประกอบการยืนยันการวิจัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมงานวิ้ง และยกระดับงานวิ้งที่เกิดขึ้นให้มีมูลค่าเพิ่มและคุณค่าเพิ่มอย่างยั่งยืน

2) ควรมีการขยายผลต่อยอด และวิจัยเพิ่มเติมเพื่อถอดองค์ความรู้การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ้งในพื้นที่อื่น ๆ ที่เป็นสนามวิ้งยอดนิยมของกลุ่มนักวิ่งในประเทศไทย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระบบและกลไกการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมจัดกิจกรรมงานวิ้ง

3) ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมงานวิ้งจอบึงมาราธอนแบบวิถีปกติใหม่ และวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์เชิงปัจจัยในการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมงานวิ้ง ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมงานวิ้งในรูปแบบต่าง ๆ ต่อไป

4) ควรมีการวิเคราะห์ ประเมินผลลัพธ์ ผลกระทบของธุรกิจชุมชนที่เกิดจากการจัดกิจกรรมงานวิ้งระดับชุมชน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่แบบมีส่วนร่วมกับชุมชนจากการดำเนินธุรกิจชุมชนเชิงแบ่งปัน ทั้งในส่วนผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพ เป็นต้น

7. เอกสารอ้างอิง

- กิตติภักดิ์ ฐิโณทัย. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ไกรสร วันละ และยุภาพร ยุภาศ. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. วาสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น. 8(2), 391-404.
- คณะกรรมการวางแผนและขับเคลื่อนโครงการจอบึงมาราธอน. (2565, 1 พฤศจิกายน). คณะกรรมการวางแผนและขับเคลื่อนโครงการจอบึงมาราธอน มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี, สัมภาษณ์.
- ณรงค์ เทียมเมฆ. (2565, 20 มกราคม). ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.), สัมภาษณ์
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2552). การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์.

- ธงชัย คล้ายแสง, บุญทัน ดอกไธสง และนัยนา เกิดวิชัย. (2562). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์. **บัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์**, 6(4), 823-840.
- นงลักษณ์ เพิ่มชาติ และเสรี เพิ่มชาติ. (2564). **คู่มือการบริหารจัดการความร่วมมือภาคประชาสังคมในการจัดงานวิ่งระดับชุมชน**. หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.)
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปิยะธิดา ปาลรังสี. (2557). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐ จิโรจน์วณิชชากร. (2564, 8 พฤศจิกายน). ผู้บริหารสมาคมการค้าผู้จัดงานกีฬามวลชนไทย (Thai Mass Participation Sports Trade Association : TMPSA), สัมภาษณ์.
- วิ่งไหนดี. (2561). **อันดับงานวิ่งประจำปี 2561**. ค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2564, จาก <http://www.wingnaidee.com/ranking/allevnts2018/>.
- สมจินตนา คุ่มภัย. (2559, พฤษภาคม-สิงหาคม). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลต้นแบบที่บูรณาการแผนชุมชนสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช. **Veridian E-Journal SU**, 9(2), 733-748.
- สัจจา ไกรศรรัตน์ และคนอื่น ๆ. (2564). **การพัฒนาการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงกีฬาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วยกิจกรรมการวิ่งบนฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น**. หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.).
- สันติ พัฒน์พันธุ์. (2562, กันยายน-ธันวาคม). การมีส่วนร่วมของประชาสังคมในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น. **Journal of Administrative and Management**, 7(3), 1-11.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (2563). **คู่มือจัดการแข่งขันวิ่งบนถนน และมาตรการจัดการแข่งขันภายใต้การแพร่ระบาด COVID-19**. ค้นเมื่อ 31 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.thaihealth.or.th>.
- Arnstein, Sherry R. (1969, July). A Ladder of Citizen Participation. **Journal of the American Planning Association**, 35 (1969), 216-224.
- Blomgren, L. B. & O'Leary, R., (2008). **Big Ideas in Collaborative Public Management**. New York: Routledge.
- Department Sport and Recreation South Africa. (2012). **National Sport Tourism Strategy**. First Draft, Sport and Recreation South Africa, Republic of South Africa.
- Kyriaki, K. (2006). **The Impact of Sport Tourism Event Image on Destination Image And Intentions to Travel : a Structural Equation Modeling Analysis**. Doctor of Philosophy Department of Park, Recreation and Tourism Resources Michigan State University.
- Penang Marathon. (2009). **How A Marathon Boosts the Penang Tourism Industry**, Press Statement by YB Danny Law Heng Kiang Chairman of The Penang Bridge International Marathon Dated 16th August 2009, Penang Malaysia.
- Talo', C., Mannarini, T. & Rochira, A. (2014). Sense of Community and Community Participation: A Meta-Analytic Review. **Social Indicators Research**, 117(1), 1–28. <https://doi.org/10.1007/s11205-013-0347-2>
- Wollabaek, D., & Selle, P. (2003). Participation and Social Capital Formation: Norway in a Comparative Perspective. **Scandinavian Political Studies**, 26(1), 67–9